

۱۴۱۶

۱۴۱۶۳۹۴

فرهنگنامه حقوق بشر اسلامی (۶)

اسلام و آزادی

دکتر عباس خواجه پیری

خواجہ پیری، عباس، ۱۳۳۹	سرشناسیہ
اسلام و آزادی/ عباس خواجہ پیری،	عنوان و نام پدیدآور
نہران: انار سیر، ۱۳۹۵.	مشخصات نشر
[۲۱۲] ص.	مشخصات ظاہری
فرہنگنامہ حقوق بشر اسلام: ۶.	فروغ
978-600-7441-87-9	شابک
قیما	قیمت فہرست نویسی
کتابنامہ: ص. [۲۰۶ - ۲۱۲]: همچنین بہ صورت ریختوس.	یادداشت
آزادی -- جنبہ های مذہبی -- اسلام	موضوع
Liberty -- Religious aspects -- Islam	موضوع
آزادی -- جنبہ های قرآنی	موضوع
Liberty -- Quranic teaching	موضوع
۱۳۹۵ الف ۹/۱۳/۲۲۲۰ BPT	ردہ بندی
۲۲۶۲۱	شماره کتابشناسی ملی

نام اشارات: ر. س

نام اثر: اسلام و آزادی

نام مؤلف: دکتر عباس خواجہ پیری

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

طراح و صفحہ آرا: ش. میرزایی

شابک: ۹-۸۷-۷۴۴۱-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ہدیہ

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۵

فهرست مطالب

دیباجه مؤلف	۶
-------------------	---

کلیات:

مفهوم آزادی	۹
- اهمیت آزادی	۱۹
- اثرات آزادی حیات انسان	۲۵
- سیرتاریخ آزادی	۳۳
- پیشینه بردگی	۴۵
- اقسام آزادی	۵۲

معیارها:

- آزادی در اسناد بین الملل	۷۳
- معیارهای آزادی در غرب	۸۱
- آزادی از نظر اسلام	۸۹
- تفاوت های اساسی دیدگاه اسلام و غرب در مسئله آزادی	۹۹

محدودیت ها:

- ضرورت محدودسازی آزادی	۱۱۵
- محدودیت آزادی در اسناد بین الملل	۱۲۳

۱۳۱ - محدودیت آزادی در اسلام.....

چالشها:

۱۳۷ - رابطه دین و آزادی.....

۱۴۷ - آزادی و عدالت.....

۱۵۹ - رابطه ایمان و آزادی.....

۱۷۵ - دولت و آزادی.....

۱۸۵ - اخلاق و آزادی.....

۱۹۵ - آزادی و حقوق.....

۲۱۰ - منابع و مآخذ.....

«دیباچه مؤلف»

بی تردید یکی از بزرگ‌ترین و عالی‌ترین ارزش‌های انسانی و یکی از لوازم اساسی حیات و تکامل انسان، آزادی است، که جایگاه آن رفیع و مافوق مادیات قرار دارد. باید دانست که آزادی منحصر به انسان و یا حیوانات نیست، بلکه حتی گاو و نباتات نیز نیازمند آزادی هستند. بدیهی است مفهوم و نوع آزادی و قلمروی آن، در هر یک متناسب با ساختار وجودی و نیازمندی‌های او قابل تعریف است، و تنها جمادات که قوه و نیاز و تکامل ندارند، نیازمند به آزادی هم نیستند.

انسان بر حسب آفرینش و برداش، موجودی صاحب عقل و اراده است، به صورتی که در هر کاری مختار است تا جانب انجام دادن و ارتکاب آن را اختیار کند، یا جانب ترک عمل را برگزیند.

انسان‌هایی که به ابعاد و ارزش انسانیت خویش پی برده باشند، ارزش آزادی را می‌دانند و آنجا که حاضر می‌شوند با تحمل سخت‌ترین شرایط و با حداقل امکانات زندگی کنند، نیکو در این امر بنا می‌گذارند. نکته اساسی در بحث آزادی انسان آنست که تعریف آزادی ارتباط تنگاتنگ و لاینفک با تعریف انسان دارد؛ چرا که متعلق آزادی خود انسان است، از این رو تعریف از انسان در برداشت از آزادی و تعیین محدوده‌های آن دخیل تأثیرگذار خواهد بود. بدون خود تعریفی صحیح و کامل از انسان، تعریف آزادی ممکن نمی‌گردد.

در عین حال توجه به این نکته حائز اهمیت است که هدف از آفرینش و حیات انسان این نیست که آزاد باشد، بلکه انسان باید آزاد باشد تا زمینه نیل به کمالات انسانی برای او فراهم گردد.

البته این ارزش نیز مانند سارهای دیگر از ارزش‌ها در معرض افراط و تفریط واقع شده است. گاه انسان مشاهده می‌کند که در برخی جوامع، آزادی عنصری متروک و فراموش شده است و یا تنها نامی از آزادی ملاحظه می‌شود و برعکس در سارهای دیگر از جوامع تلاش می‌شود تا به نام آزادی، از اهمیت و ارزش سایر ارزش‌ها کاسته شود و رشد و کمال انسانی تنها و تنها در سایه آزادی و بدون نیاز به سایر ارزش‌ها مانند عدالت، اخلاق، حکمت و ... قابل تحقق دانسته شود، که این افراط و تفسیر از اهمیت و نقش آزادی در جامعه می‌گردد.

بحث آزادی از نظر اسلام و قرآن، یکی از بحث‌های مهم اعتقادی و اجتماعی است و از طرفی به وظایف حکومت اسلامی مربوط می‌شود.

وظیفه دولت در رابطه با وظایف معنوی در جامعه، تأمین آزادی برای افراد جامعه و ایجاد زمینه‌های رهایی انسان از قیود مخرب، مفسد و متوقف‌کننده و همه موانع حرکت و رشد و جهش انسان‌ها و مبارزه با آنهاست، که همانا مبارزه برای آزادی افراد جامعه محسوب می‌شود. از طریق تفاوت‌های جوهری بین مفهوم آزادی در اسلام و آنچه در مکاتب غیراسلامی و غیردینی، به ویژه نظام حقوقی غرب و خصوصاً مکتب لیبرالیسم، که داعیه دفاع از آزادی مطلق و مطلق‌گرای آن‌ها را دارد، وجود دارد که اقتضا دارد ماهیت این اختلافات مورد بررسی و مذاقه قرار گیرد.

در این نوشتار مباحث مختلفی در خصوص مفهوم، جایگاه و ابعاد مختلف آزادی بیان شده است که مطابق روال این فرهنگ‌نامه، به صورتی ساده و روان و فارغ از بحث‌های سنگین و پیچیده فلسفی، تنها اشاره به مسایل مهم و اساسی مدنظر قرار گرفته است، گرچه بحث آزادی از منظرهای گوناگون قابلیت طرح و بررسی دارد که در حوصله این مجموعه نیست.

مهرماه ۱۳۹۲

دکتر عباس خرم‌آبادی

تألیف سال ۱۳۹۲